

 <p>ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ ΛΟΓΟΣ</p> <p>Κονδύλη 1 • Μαρούσι • Τ.Κ. 15122 Τ: 210 8062033, 210 8062017 E: front.logos@gmail.com www.front-logos.gr</p>	<p>ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ</p> <p>ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ-Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ</p> <p>ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ..... ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ..... ΤΜΗΜΑ</p>
--	--

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Ελληνικά Πανηγύρια

Η ψυχή του ελληνικού καλοκαιριού

Μέσο έκφρασης του λαϊκού πολιτισμού και της κοινωνικής συνοχής αποτελούν τα παραδοσιακά πανηγύρια, που ιδίως την καλοκαιρινή περίοδο, απαντώνται σχεδόν σε όλη την Ελλάδα. Και μπορεί η εικόνα με τους αυτοσχέδιους πάγκους που έχουν κάθε λογήςπραμάτεια, τα μαγαζιά ή τα γήπεδα που γεμίζουν με κόσμο που πάει να διασκεδάσει να είναι αρκετά οικεία σε πολλούς, τα πανηγύρια όμως δεν είναι κατά τη γνωστή φράση- για τα ...πανηγύρια.

Όπως εξηγεί ο καθηγητής Λαογραφίας στο Τμήμα Ιστορίας και Εθνολογίας του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης και πρόεδρος του τμήματος, με ειδίκευση στη θρησκευτική λαογραφία, Μανόλης Βαρβούνης, «τα πανηγύρια έχουν μια ιστορία και σε όλη τη διαχρονική τους πορεία, συνδύαζαν πάντα πολλά πράγματα. Τα πανηγύρια, συνδύαζαν το θρησκευτικό στοιχείο με τα στοιχεία της διασκέδασης, της κοινωνικής συνοχής και της οικονομίας, με την έννοια της εμποροπανηγύρης. Το πανηγύρι είχε διάφορες λειτουργικότητες και επειδή είναι ζωντανή μορφή, όσο εξελίσσεται ο παλιός παραδοσιακός πολιτισμός προς τον σύγχρονο λαϊκό πολιτισμό, τόσο εξελίσσεται και το πανηγύρι και το περιεχόμενό του, με αποτέλεσμα πολλές από αυτές τις λειτουργικότητες σήμερα να έχουν μετασηματιστεί», ανέφερε ο κ. Βαρβούνης.

Ο καθηγητής υπογράμμισε πως «τη σημερινή εποχή, ιδίως στα πανηγύρια του καλοκαιριού, υπάρχει η έννοια της επανασύνδεσης της κοινότητας, αφού έρχονται, λόγω των θερινών διακοπών, οι απόδημοι από διάφορες περιοχές και συνυπάρχουν και επανατροφοδοτούν τη σχέση τους. Αυτό δεν υπήρχε παλαιότερα, δηλαδή το πανηγύρι ως σημείο κεντρικό σύνδεσης των αποδήμων και έκφρασης ταυτότητας δεν υπήρχε, είναι μια λειτουργικότητα που ξεκινά από τα μέσα του εικοστού αιώνα λόγω της μετανάστευσης».

Όπως είπε ο κ. Βαρβούνης, «υπό το πρίσμα του μοντερνισμού, έχουμε και εξελίξεις μορφών. Χαρακτηριστικά, έχουμε ανά την Ελλάδα πλέον μορφές πανηγυριών, οι οποίες είναι πανηγύρια που, όμως, δεν έχουν θρησκευτική αφετηρία. Τα ανταμώματα των Βλάχων, τα ανταμώματα των Σαρακατσάνων, οι γιορτές των τοπικών προϊόντων, γιορτή του ροδάκινου, γιορτή της σαρδέλας... όλα αυτά είναι πανηγύρια χωρίς θρησκευτική αφετηρία που εντοπίζονται όλα στο καλοκαίρι. Αυτό είναι μια μορφή νεωτερισμού, μοντερνισμού».

Ο καθηγητής σημείωσε ότι «το καλοκαίρι είναι η εποχή που “πλημμυρίζει” από τη διοργάνωση πανηγυριών. Όμως είναι η περίοδος που πραγματοποιούνται και πανηγύρια, των οποίων η διοργάνωση θα έπρεπε - βάσει της θρησκευτικής τους αφετηρίας- να γίνονται τον χειμώνα. Όσον αφορά τις εξελίξεις των πανηγυριών, θα δείτε ότι σε πολλές, κυρίως ορεινές, περιοχές της Ελλάδας, ενώ το παραδοσιακά γνωστό πανηγύρι του χωριού είναι χειμωνιάτικο, επειδή στο χωριό μένουν μόνο ηλικιωμένοι κάνουν μόνο μια λειτουργία και μεταφέρουν το πανηγύρι κυρίως τον Αύγουστο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η γιορτή του Αγίου Νικολάου στις 6 Δεκεμβρίου, το πανηγύρι της οποίας μεταφέρεται το καλοκαίρι που υπάρχει πολύς κόσμος.».

Ένα άλλο στοιχείο σε σχέση με τη διοργάνωσή τους, σύμφωνα με τον καθηγητή, είναι ότι «σε πολλές περιοχές δεν διοργανώνονται πλέον από την Ενορία ή από την Κοινότητα, αλλά από τους τοπικούς πολιτιστικούς συλλόγους ή συλλόγους εθελοντών. Άρα, ένα νεωτερικό στοιχείο είναι η δράση των συλλόγων».

Ακόμη, κατά τον καθηγητή, «τα παραδοσιακά πανηγύρια επηρεάζονται από την εισαγωγή πολιτισμικών προτύπων, η οποία γίνεται κυρίως μέσω της χρήσης της νέας τεχνολογίας και των τεχνολογιών αιχμής. Και αυτό διότι βασικό χαρακτηριστικό του μοντερνισμού, της νεωτερικότητας, είναι η χρήση των νέων τεχνολογιών».

Σε αυτό το σημείο, σύμφωνα με τον καθηγητή, μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζει το πώς στα πανηγύρια εξελίσσεται το εμπορικό κομμάτι, δηλαδή η παλαιά εμποροπανήγυρις. «Πριν από τη δεκαετία του '40, του '50, οι εμποροπανηγύρεις των πανηγυριών πουλούσαν γεωργικά εργαλεία, σπόρους, ζώα, χρηστικά πράγματα για την επαγγελματική ζωή. Κάποια στιγμή περνάμε από τη χρηστικότητα στη συμβολική διακοσμητικότητα. Έτσι, αν πάτε σήμερα στους πάγκους που στήνονται στα πανηγύρια θα δείτε παιδικά παιχνίδια, μικροκοσμήματα κ.ά., ακριβώς γιατί έχουμε περάσει από τη χρηστικότητα στη συμβολικότητα και στο διακοσμητικό μέρος».

Ο κ. Βαρβούνης πρόσθεσε ότι «η παράδοση, είναι μια συνεχής δυναμική διαδικασία που εξελίσσεται. Σ' αυτό το πλαίσιο, εξελίσσονται, μετασχηματίζονται, ωστόσο δεν “σβήνουν” από τον “χάρτη” της κοινωνίας, τα παραδοσιακά πανηγύρια.».

Διασκευασμένο άρθρο στην ιστοσελίδα:

<https://www.ogdoo.gr/epikairotita/koinonia/ellinika-panigyria>

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Οικογένεια και παράδοση

Πρόσφατη έρευνα που δημοσιεύθηκε στο αμερικανικό επιστημονικό «Περιοδικό Ψυχολογίας της Οικογένειας» έδειξε ότι οι οικογενειακές παραδόσεις και συνήθειες, ιδιαίτερα αυτές που σχετίζονται με θρησκευτικές γιορτές, ενισχύουν την ψυχική και σωματική υγεία. Παρ' όλο που μερικά έθιμα μπορεί να είναι χρονοβόρα ή δύσκολα στην εκτέλεσή τους, η δρ Barbara Fiese, ψυχολόγος στο Πανεπιστήμιο Syracuse και συγγραφέας της έρευνας, διαπιστώνει ότι δεν χρειάζεται να τηρεί κανείς τα έθιμα κατά γράμμα για να δρέψει τις ψυχικές τους ωφέλειες, αρκεί να κινείται μέσα στο πλαίσιο του πνεύματός τους. Έτσι, το τσουρέκι του ζαχαροπλαστέιου μπορεί να είναι νοστιμότερο ή πιο αφράτο από το σπιτικό, η χαρά όμως του να βρεθούν τα μέλη της οικογένειας μαζί για να το ζυμώσουν (άσχετα με το τελικό αποτέλεσμα!) μπορεί να είναι αρκετή για να διατηρηθεί το έθιμο του ζυμώματος παράλληλα με την αγορά του έτοιμου προϊόντος.

Οι παραδόσεις αποτελούν πηγή δύναμης, σύμφωνα με συνεντεύξεις που έγιναν στα μέλη οικογενειών σε διαφορετικούς πολιτισμούς. Τα ερευνητικά δεδομένα έδειξαν ότι οι πιο ενωμένες και δυνατές οικογένειες ήταν αυτές που είχαν τη μεγαλύτερη συχνότητα οικογενειακών τελετουργικών ή παραδόσεων. Οι οικογένειες αυτές είχαν ήδη ανακαλύψει τα συμπεράσματα της έρευνας όταν περιέγραφαν πως το να τρώνε μαζί, το να διατηρούν την πίστη τους, να γιορτάζουν τις γιορτές και να τηρούν τα ήθη και τα έθιμα φέρνει κοντά τα μέλη τους και δημιουργεί ενότητα. Ιδιαίτερα σε δύσκολες εποχές οι οικογενειακές παραδόσεις μπορεί να έχουν θετική επιρροή λειτουργώντας σαν άγκυρα στις αντίξοες συνθήκες. Οι οικογενειακές παραδόσεις μπορούν να παρομοιαστούν με ένα ψυχολογικό κουκούλι μέσα στο οποίο προστατεύονται και θρέφονται συναισθηματικά τα άτομα ώστε να μπορούν να αντεπεξέλθουν ακόμη και όταν εμφανίζονται δυσκολίες. Η τήρηση των παραδόσεων τις γιορτές προδιαθέτει για ειρηνική συμβίωση και εξισορρόπηση ακόμη και ταραγμένων σχέσεων, μια που πρόκειται για ένα όμορφο διάλειμμα και μια ήρεμη ανάπαυλα στη βιαστική καθημερινή ρουτίνα.

Οι οικογενειακές παραδόσεις αποτελούν πηγή ταυτότητας στέλνοντας το μήνυμα στα μέλη της οικογένειας ότι «είμαστε εδώ και θα το κάνουμε μαζί όπως πάντα», καθώς οι αξίες μοιράζονται και η αίσθηση του ότι κάποιος ανήκει κάπου επιτείνεται. Οι ενήλικοι θυμούνται τι έκαναν ως παιδιά και μεταφέρουν τις αναμνήσεις τους λεκτικά αλλά και πρακτικά συνεχίζοντας την οικογενειακή παράδοση και διαμορφώνοντας έτσι το μέλλον. Άλλοι ερευνητές υποστηρίζουν ότι οι οικογενειακές παραδόσεις προστατεύουν τα μέλη της

οικογένειας από τη μοναξιά και την αβεβαιότητα που συχνά συνεπάγεται η απομάκρυνση από το πατρικό. Οι οικογενειακές παραδόσεις επιτελούν και έναν άλλο σημαντικό ρόλο: τη διατήρηση της οικογενειακής ιστορίας και τη διάνθισή της με περιστατικά από προηγούμενες γενιές που φέρνουν γέλια ή δάκρυα και τα μέλη της οικογένειας πιο κοντά. Μέσα στο πλαίσιο που προσφέρουν τα ήθη και έθιμα του τόπου οι οικογενειακές παραδόσεις γίνονται αναμνήσεις αγάπης και επαναλαμβάνονται: «Αυτό έκανε η οικογένεια όλα τα χρόνια και αυτό είμαστε».

Διασκευασμένο κείμενο της δρ Λίζας Βάρβογλη, ψυχολόγου –
ψυχοθεραπεύτριας, <https://www.tovima.gr/2008/11/24/science/ta-ethima-wfeloyg-tin-psyxi/>

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

Μαρία Ιορδανίδου
Λωξάντρα

Στης θείας Ειρήνης το σπίτι, που ήταν στο Φανάρι¹, είχε πρωτοδεί ο Δημητρός τη Θεανώ, εκείνη τη χλωμή και φιλάσθενη κοπελίτσα που έγινε αργότερα γυναίκα του, που του έδωσε τέσσερα παιδιά και πέθανε ένα ανοιξιάτικο πρωί αφήνοντάς τον απαρηγόρητο. Στη Θεανώ ο Δημητρός είχε υποσχεθεί αιώνια αγάπη, όμως για χατίρι των ορφανών έπρεπε να ξαναπαντρευτεί και να πάρει γυναίκα καλή και άξια που να του τα μεγαλώσει. Τη δεύτερη γυναίκα του την παράγγειλε καλόκαρδη, άξια, καλή μαγείρισσα και ει δυνατόν ευτραφή. Και τόσο πολύ επέμενε στο τελευταίο σημείο, που η προξενήτρα τον λυπήθηκε, και έβαλε τα δυνατά της να ψάχνει. Βρε τον κακομοίρη, στερημένος είναι.

Η γυναίκα βρέθηκε, και η γυναίκα αυτή ήταν η Λωξάντρα.

Σαν είδε ο Δημητρός μπροστά του τη Λωξάντρα, λεβέντισσα, γεροδεμένη, άνοιξε η καρδιά του.

Το σπίτι της η Λωξάντρα το θεμελίωσε στο Μακροχώρι² –ένα προάστιο ανάμεσα στον Άι-Στέφανο³ και στο Επταπύργιο⁴, πάνω στα γαλανά νερά της Προποντίδας.

Κάθε πρωί σαν άνοιγε το παράθυρό της και αντίκριζε το πέλαγος έλεγε: «Ωχ, δόξα σοι ο Θεός!» και ρουφούσε με τα μεγάλα ρουθούνια της τη θαλασσινή αρμύρα ηδονικά, λες και ρουφούσε όλο τον πλούτο που κρύβει

¹ Προάστιο της Κωνσταντινούπολης όπου βρίσκεται το Πατριαρχείο.

² προάστιο της Κωνσταντινούπολης

³ τοποθεσία ΝΔ της Κωνσταντινούπολης

⁴ κάστρο της Κωνσταντινούπολης

μέσα της εκείνη η ωραία θάλασσα: τα λαυράκια, τα μερτζάνια⁵, τους στακούς, τα στρείδια...

«Ωχ! Δόξα σοι ο Θεός! Σήμερα τι να ψήσω!»

Δηλαδή τι να πρωτοψήσει ήθελε να πει. Να πάρει μεγάλα μύδια να τα κάνει τσακιστά, ή να πάρει μικρότερα για να τα κάνει αχνιστά ή πλακί ή τηγανητά με σκορδαλιά ή καλύτερα να τα κάνει με το ρύζι-σαλμαδάκι⁶...

Τη γλεντά τη ζωή της η Λωξάντρα μέσα σ' αυτή την κουζίνα. Μαγειρεύει για να τέρπει και να τέρπεται.

Όταν η Λωξάντρα τελείωνε το μαγείρεμα, έβγαζε την ποδιά της κουζίνας, έτριβε τα χέρια της με λεμονόκουπα και ανέβαινε στην τραπεζαρία, σέρνοντας από πίσω όλες τις μοσκές⁷ της Δύσης και της Ανατολής. Σκορπώντας γύρω της χαρά και ευδαιμονία.

Να φας μύδια τσακιστά απ' της Λωξάντρας το χέρι και να πεθάνεις. Να φας χουνκιάρ-μπεγιεντί⁸ και γιαρτλού κεμπάπ⁹, και κρεατερά ντολμαδάκια τυλιγμένα όχι σε κληματόφυλλα, που το χειμώνα δεν υπάρχουν, αλλά σε φύλλα πουράντζας¹⁰, που λιώνει στο στόμα. Να φας χτένια¹¹ ψημένα μέσα στο καύκαλό τους πάνω σε χόβολη¹² και να πεθάνεις. Να πεθάνεις και να ξαναζωντανέψεις για να ξαναφάς.

Απ' το Βόσπορο, απ' το Καντίκιοι¹³, απ' τα Ταταύλα¹⁴ ξεκινούσανε οι συγγενείς να έρθουν στο Μακροχώρι για να φάνε της Λωξάντρας το φαΐ. Δυο φορές το χρόνο ερχότανε απαραιτήτως όλο το σόι της στο σπίτι. Ερχότανε με τους μπόγους του, με τα παιδιά τους και τα σκυλιά τους, να μείνουν λίγες μέρες μαζί.

Ερχότανε μια φορά το φθινόπωρο, στου Δημητρού τη γιορτή, και μια της Ορθοδοξίας που γιόρταζε η Λωξάντρα. Ρωξάνη τη λέγαν τη Λωξάντρα και οι Ρωξάνες γιορτάζουν της Ορθοδοξίας.

Την Πρωτοχρονιά ανήμερα ερχότανε μόνο τα παιδιά με τις γυναίκες τους, και κείνη τη μέρα η Λωξάντρα παραγέμιζε τη γαλοπούλα – τον «κούρκο»¹⁵ που της έστελνε κάθε χρόνο δώρο ο χασάπης της.

Μαρία Ιορδανίδου, *Λωξάντρα*, εκδ. Εστία.

⁵ είδος ψαριού, λυθρίνια

⁶ ντολμαδάκι (με αμπελόφυλλο και ρύζι)

⁷ γλυκές και ευχάριστες μυρωδιές

⁸ τουρκικό φαγητό με αρνίσιο ή μοσχαρίσιο κρέας και πουρέ από μελιτζάνα

⁹ ανατολίτικο φαγητό με αρνίσιο κιμά και γιαούρτι

¹⁰ είδος φυτού-χόρτου

¹¹ είδος όστρακου

¹² ζεστή στάχτη από φωτιά

¹³ οικισμός στην ασιατική ακτή της Κωνσταντινούπολης

¹⁴ συνοικία της Κωνσταντινούπολης

¹⁵ το γαλόπουλο, η μικρή οικόσιτη γαλοπούλα

ΘΕΜΑ Α΄

Να αποδώσετε περιληπτικά (σε 70-80 λέξεις) τις μεταβολές που έχουν επέλθει στα σύγχρονα πανηγύρια των χωριών, όπως παρουσιάζονται στο Κείμενο Ι από τον καθηγητή κ. Βαρβούνη.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Β΄

Ερώτημα 1ο

Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε τις παρακάτω διαπιστώσεις, γράφοντας στην κόλλα σας, δίπλα στον αριθμό που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη Σωστό, αν η πρόταση είναι σωστή, ή τη λέξη Λάθος, αν η πρόταση είναι λανθασμένη. Να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας παραθέτοντας σχετικά αποσπάσματα από το κείμενο.

1. Τα πανηγύρια είχαν αυστηρά θρησκευτικό χαρακτήρα, κατά τον καθηγητή κ. Βαρβούνη. (Κείμενο 1)
2. Η εξέλιξη των πανηγυριών, κατά τον καθηγητή κ. Βαρβούνη, πλήττει την παράδοση. (Κείμενο 1)
3. Η πιστή τήρηση των εθίμων βοηθά ψυχικά την οικογένεια. (Κείμενο 2)
4. Οι γιορτές στην οικογένεια συμβάλλουν στην άμβλυση των συγκρούσεων. (Κείμενο 2)
5. Οι γιορτές στην οικογένεια ενώνουν διαφορετικές γενιές. (Κείμενο 2)

Μονάδες 15

Ερώτημα 2ο

«Ένα άλλο στοιχείο σε σχέση με τη διοργάνωσή τους ... “χάρτη” της κοινωνίας, τα παραδοσιακά πανηγύρια.”» (Κείμενο 1-απόσπασμα):

- α.** Να δημιουργήσετε/διατυπώσετε για καθεμία από τις παρατηρήσεις που κάνει ο καθηγητής κ. Βαρβούνης στο απόσπασμα αυτό του Κειμένου 1 την ερώτηση που θα του έκανε ένας δημοσιογράφος/ερευνητής κτλ, αν του έπαιρνε συνέντευξη με θέμα τα πανηγύρια σήμερα.

Μονάδες 8

- β.** Ποια η λειτουργία της τελευταίας επισήμανσης του καθηγητή στη δομή/οργάνωση του κειμένου; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 5

Ερώτημα 3ο

- α. Να εντοπίσετε τις αναλογίες που χρησιμοποιεί η συγγραφέας στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 2 και να τις καταγράψετε. Τι εξυπηρετεί τη συγγραφέα η παράθεση των αναλογιών αυτών ως προς το περιεχόμενο και το ύφος.

Μονάδες 7

- β. Να δικαιολογήσετε και να σχολιάσετε τη χρήση των εισαγωγικών στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 2.

Μονάδες 5

ΘΕΜΑ Γ΄

Να σκιαγραφήσετε την προσωπικότητα της Λωξάντρας αξιοποιώντας κειμενικούς δείκτες (Κείμενο 3). Ποια συναισθήματα σάς γεννά η Λωξάντρα ως γυναίκα, ως μητέρα και σύζυγος; (Να απαντήσετε σε ένα κείμενο 150-200 λέξεων).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Δ΄

Στο κείμενο 2 παρουσιάζονται κάποια οφέλη που έχουν οι οικογενειακές γιορτές και παραδόσεις. Ποιο από τα οφέλη αυτά θεωρείτε ως το πιο σημαντικό; Να αιτιολογήσετε την άποψή σας και να καταγράψετε τους παράγοντες που σήμερα λειτουργούν ως εμπόδιο στις παραδόσεις στο χώρο της οικογένειας αξιοποιώντας και τις δικές σας εμπειρίες. Το κείμενό σας να έχει τη μορφή και το ύφος της ομιλίας σε μια εκδήλωση στο σχολείο σας για την παράδοση (γύρω στις 350-400 λέξεις).

Μονάδες 30

καλή επιτυχία!!!